

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-569-3-10>

**SOCIAL COMMUNICATIONS AS A FACTOR
OF INSTITUTIONAL SUPPORT FOR THE ECONOMIC
SECURITY OF CONSTRUCTION ENTERPRISES
IN THE POST-WAR RECOVERY PERIOD**

**СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ЧИННИК
ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ**

Забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств є ключовим чинником стабільності національної економіки у післякризовий час. Серед провідних інституційних передумов – система соціальних комунікацій, яка не лише забезпечує взаємодію між державою, бізнесом і суспільством, а й формує простір довіри, прозорості та взаємної відповідальності [1; 2]. Соціальні комунікації відіграють стратегічну роль, вони транслюють державну політику, забезпечують зворотний зв'язок, узгодження інтересів та мобілізацію ресурсів. В умовах кризи – руйнування, дефіцит, напруженість у громадах – комунікація стає складником управління ризиками та підтримки економічної безпеки. Згідно з дослідженням Львівського медіафоруму та Open Society Foundations, соціальні комунікації мають бути «людиноцентричними» – орієнтованими на діалог з цільовими групами, врахування контексту й прозорість прийняття рішень [1]. За наявності зворотного зв'язку будівельні компанії краще адаптують плани, долучаються до проєктів, залучають фінансування й стають повноцінними партнерами відновлення [3]. На початку 2023 року, за даними Світового банку, загальна потреба у фінансуванні відновлення України перевищувала 411 млрд дол. США, з яких понад 17 % стосувалися будівництва, соціальної інфраструктури та логістики [4]. У таких умовах комунікація між донорами, урядом, виконавцями й громадами є критичною для ефективного використання ресурсів, уникнення

дублювання й підвищення легітимності рішень [5; 6]. Після початку повномасштабної війни Україна стикнулася не лише з руйнуванням інфраструктури, а й із викликами інституційної координації. Будівельним підприємствам були потрібні не стільки прямі дотації, скільки передбачувані, відкриті процедури участі у відновленні. Саме соціальні комунікації стали їх основою [3; 6].

Показовим є приклад публічної комунікації на рівні громад – у селі Ягідне Чернігівщини створено центр громади, що слугує хабом для зустрічей із владою, поширення інформації про відновлення, доступу до сервісів і документів [1]. Це сприяє залученню мешканців до прийняття рішень і підвищує довіру до підрядників і проєктантів.

На інституційному рівні впроваджено попередню кваліфікацію підрядників через систему Prozorro та централізовану закупівельну організацію Держагентства відновлення. Це не лише оптимізувало тендери, а й зробило процес публічним і відкритим для контролю з боку громадськості, ЗМІ й донорів [7]. Важливу роль у цифровізації відбудови відіграє платформа DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management). Вона об'єднує дані про проєкти, фінансування, виконавців, етапи реалізації та дозволяє громадам контролювати витрати, строки й зміни в технічних завданнях [8]. Завдяки цифровим інструментам соціальні комунікації стають гарантією прозорості – знижується корупційний ризик, поліпшується планування та зміцнюється репутаційна стійкість проєктів. Для будівельного бізнесу це означає участь у прозорих конкурсах і, у довгостроковій перспективі, зміцнення економічної безпеки через доступ до замовлень, правовий захист і добру репутацію [2; 4].

Міжнародний досвід свідчить, соціальні комунікації можуть як прискорити, так і ускладнити відновлення – залежно від рівня прозорості, залучення громад та координації. У повоєнній Німеччині План Маршалла супроводжувався інформаційною кампанією: через ЗМІ, плакати, освітні програми. Комунікація формувала довіру до нової економічної моделі та виправдовувала тимчасові труднощі [9]. Це забезпечило суспільну згоду на реформи й економічне зростання.

У Західних Балканах після воєн у Югославії комунікація зосереджувалась на міжетнічному діалозі. Ініціативи ОБСЄ, ЄС, USAID підтримали розвиток незалежних медіа, зокрема спільного мовника “Mreža Plus”, що створив єдиний інформаційний простір для Боснії, Сербії й Хорватії [10]. Це сприяло не лише примиренню,

а й відновленню економічних зв'язків. Сирія показала протилежний приклад, у контрольованих урядом районах реконструкція почалася без публічної комунікації. Рішення ухвалювалися без обговорень, громади не залучалися, а відбудова стала інструментом тиску й перерозподілу власності (напр., «Марота-Сіті» в Дамаску) [11]. Це спричинило зростання недовіри, репутаційні втрати й ризик нових конфліктів. В Іраку після 2003 року, попри значне донорське фінансування, відсутність координації спричинила хаотичне відновлення, одні й ті самі об'єкти будували кілька структур, тоді як інші регіони ігнорувалися [12]. Лише з впровадженням громадського моніторингу вдалося частково подолати інформаційний розрив. Ці приклади демонструють, що успішне відновлення неможливе без прозорої, інституційно організованої системи соціальних комунікацій, яка забезпечує участь, координацію і зворотний зв'язок на всіх рівнях.

Узагальнюючи вітчизняний і міжнародний досвід, можна сформулювати низку практичних рекомендацій для вдосконалення системи соціальних комунікацій у контексті підтримки економічної безпеки будівельної галузі в Україні:

1. Запровадити єдину національну комунікаційну стратегію у сфері відновлення, скоординовану між урядом, донорами, громадами та бізнесом. Її мета – забезпечити зрозумілу, послідовну і доступну інформацію про цілі, пріоритети та критерії реалізації проєктів.

2. Інституціоналізувати зворотний зв'язок на рівні громад через розширення мережі центрів комунікації, публічні консультації, онлайн-опитування та звіти. Це сприятиме залученню підприємств і мешканців до ухвалення рішень і зменшенню соціальної напруги.

3. Посилити цифровізацію інформаційних потоків. Платформи на кшталт DREAM варто доповнити інтерактивними інструментами: дашбордами, картами впливу, сервісами запитів і скарг. Це підвищить підзвітність виконавців і якість громадського контролю.

4. Підвищити комунікаційну компетентність публічних службовців через навчальні програми для посадовців усіх рівнів з кризової, публічної та цифрової взаємодії. Головна мета – формування навичок прозорого спілкування з бізнесом і громадянами в умовах невизначеності.

5. Забезпечити сталі партнерства з незалежними медіа та громадськими організаціями через сталі канали взаємодії – гранти,

участь у моніторингу, публічну аналітику. Саме ці актори здатні забезпечити об'єктивний контроль і широке інформування.

6. Формувати позитивний публічний наратив відновлення. Комунікація має не лише інформувати, а й мотивувати – через успішні кейси, прозорі процедури, реальні результати. Такі приклади посилюють довіру та відчуття прогресу, що важливо для підтримки будівельного МСБ.

Зазначені рекомендації потребують координації з чинними стратегіями відновлення, участі профільних асоціацій, академічних установ та міжнародних партнерів. Їх реалізація сприятиме формуванню інституційного середовища довіри, що забезпечить стабільність і розвиток будівельних підприємств у повоєнний період.

Література:

1. Львівський медіафорум, Open Society Foundations. Комунікаційні орієнтири відновлення України. Київ : ЛМФ, 2023. 36 с.
2. Transparency International Ukraine. Rebuilding Ukraine Together: Anti-Corruption Measures. Київ : ТІ Україна, 2024. 28 с.
3. OECD. Building Back Better: A Sustainable, Resilient Recovery after COVID-19. Paris : OECD Publishing, 2021. 47 p.
4. World Bank Group. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2023. Washington : World Bank, 2023. 108 p.
5. UNOPS, Geneva Centre. Post-war Recovery Practices for Ukraine. Geneva : UNOPS, 2023. 64 p.
6. GIZ, Kyiv School of Economics. Evaluation of Ukraine's National Recovery Draft Plan. Київ : GIZ Ukraine, 2023. 52 с.
7. Державне агентство з відновлення та розвитку інфраструктури України. Централізована закупівельна організація (ЦЗО). Київ : Мінінфраструктури, 2023.
8. Міністерство інфраструктури України. Проєкт DREAM: цифрова платформа відбудови. Київ : Мінінфраструктури, 2023.
9. Eisenstadt A. Postwar German Recovery and the Marshall Plan. New York : Routledge, 2015. 198 p.
10. Taylor M. Media and Conflict Resolution in the Balkans. London : Palgrave Macmillan, 2010. 112 p.
11. International Crisis Group. Ways Out of Syria's Reconstruction Trap. Brussels : ICG, 2019. 28 p.
12. Van Leuven L. Reconstructing Iraq: Learning from Post-Conflict Failures. Washington: Brookings Institution, 2017. 46 p.